

PM 2016:64 RI (Dnr 110-114/2016)

Långtidsutredningen 2015 (SOU 2015:104)

Remiss från Finansdepartementet

Remisstid den 27 april 2016

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Som svar på remissen Långtidsutredningen 2015 (SOU 2015:104) hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Långtidsutredningens syfte är att utgöra ett underlag för den ekonomiska politiken och att skapa debatt kring politikens utformning. Den ska också ge en samlad bild av den ekonomiska utvecklingen på lång sikt. Långtidsutredningen 2015 presenterade i december sitt huvudbetänkande och Finansdepartementet har remitterat huvudbetänkandet till Stockholms stad.

Huvudbetänkandet i sin helhet finns tillgängligt på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret delar utredningens framtidsbild och policyrekommendationer. Som beslutsunderlag har Långtidsutredningen en särställning genom att den tar ett unikt helhetsgrepp om ekonomins utveckling på lång sikt.

Mina synpunkter

Sveriges och Stockholms ekonomi står inför stora utmaningar och möjligheter. Den snabba befolkningsökningen tillsammans med digitalisering, internationaliseringen, den åldrande befolkningen och klimatförändringar kräver medvetna insatser för att Sveriges och Stockholms ekonomier ska vara starka och hållbara även på sikt. Vi välkomnar därför Långtidsutredningens analyser och delar de policyslutsatser som framförs.

För att klara de utmaningar som vi står inför kommer det vara viktigt att öka antalet arbetade timmar för att upprätthålla och utveckla de offentliga välfärdssystemen i framtiden. För att möta detta måste vi satsa på det livslånga lärandet. Att vi bygger utbildningssystem som gör det möjligt att utbilda, omutbilda,

vidareutbilda och karriärsväxla genom hela livet kommer vara viktigt för stora delar av arbetslivet i framtiden.

För att öka antalet arbetade timmar har också Stockholm som en av Sveriges största arbetsgivare ett stort ansvar. Stadens anställda måste ha arbetsvillkor som gör det möjligt att orka, kunna och vilja arbeta hela yrkeslivet. Inte minst inom de yrkesgrupper i välfärdssektorerna som spås bli bristyrken är det viktigt att arbetet görs mer attraktivt.

Förutom ett längre arbetsliv, måste också sysselsättningsnivån bland nyanlända och andra utrikes födda höjas betydligt. Ett gott flyktingmottagande och en integration som ger människor möjligheten att komma in i samhället och etablera sig på arbetsmarknaden är en viktig investering för framtiden. Goda villkor, att arbetet motsvarar den kompetens man kommer hit med och möjlighet till kompletterande utbildning är nyckelfrågor för att lyckas med detta. Som långtidsutredningen pekar på behövs mer utbildning, inte mindre, och bättre matchning för att möta framtidsutmaningarna och bygga ekonomin stark även i framtiden. För Stockholm är det tydligt att det främst är utbildningsnivå som påverkar ens möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. För att möta denna utmaning kommer det att krävas omfattande kompletterande insatser inom vuxenutbildningen för att höja sysselsättningsnivån bland de utrikes födda. Det kommer också behövas stora insatser för att minska ojämlikheten och resultatskillnaderna mellan skolor och elevgrupper.

Det är positivt att Långtidsutredningen lyfter värnandet av tilliten. Ett samhälle med hög tillit har lättare att ställa om för att hantera utmaningar. I arbetet med stadens sociala hållbarhetskommision har det uppmärksammats hur viktigt det är med tilliten och hur tillit och ojämlikhet samvarierar. Som konstateras påverkar segregering och avsaknad av kontakter och sociala band, snarare än mångfald i sig, lokalsamhällestilliten negativt. För att stå väl rustade inför framtiden är insatser för att stärka tilliten i hela Sverige och hela staden angelägna. En viktig del av detta är att säkra kvaliteten i alla verksamheter så att de uppfattas som effektiva, opartiska och rättssäkra.

I övrigt hänvisas till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen Långtidsutredningen 2015 (SOU 2015:104) hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 24 mars 2016

KARIN WANNGÅRD

Bilaga

Remissen, sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Långtidsutredningens syfte är att utgöra ett underlag för den ekonomiska politiken och att skapa debatt kring politikens utformning. Den ska också ge en samlad bild av den ekonomiska utvecklingen på lång sikt. Tidsperspektivet i analyserna sträcker sig som längst fram till år 2060, vilket också är utredningens huvudperspektiv. Huvudbetänkande utarbetas av tjänstemän vid Finansdepartementet och publiceras återkommande med cirka fyra års mellanrum. Långtidsutredningen 2015 är den tjuogoandra i ordningen.

Enligt utredningens bedömning har Sverige i grunden goda förutsättningar att framgångsrikt möta framtida utmaningar. Fram till år 2060 visar scenarierna att det materiella välståndet i termer av bruttonationalprodukt (BNP) per capita mer än fördubblas, folkmängden väntas öka till nästan 13 miljoner människor och medellivslängden väntas öka med fem år för kvinnor och sex år för män. Samtidigt ställs ekonomin inför ett antal framtida utmaningar, såsom ökad internationalisering, digitalisering, en åldrande befolkning och klimatförändringar. Dessa trender som Långtidsutredningen valt att lyfta fram kommer att leda till ändrade förutsättningar, strukturomvandling och därigenom ett behov av anpassning. En väl utvecklad förmåga till omställning är därför nyckeln till att skapa goda förutsättningar för den svenska ekonomin. Utredningen lyfter fram två viktiga uppgifter för politiken för att främja ekonomins förmåga till anpassning:

En sådan uppgift är att utforma offentliga regelverk så att de inte gynnar specifika teknikslag, marknader eller konsumenter. Regelverken ska i stället vara generellt utformade så att de ger tydliga spelregler för marknaderna, men inte försöker utse vinnare och förlorare. Skattepolitiken, bostadspolitiken och klimatpolitiken är exempel på regelverk med en stor mängd undantag och specialregler som minskar effektivitet och anpassningsförmåga.

En annan viktig uppgift för politiken är att värna en god offentlig förvaltning på såväl nationell som lokal nivå som bidrar till hög tillit i samhället. En hög nivå av tillit kan enligt utredningen kopplas till god ekonomisk utveckling, hög ekonomisk jämlikhet och låg grad av korruption, men också till hög utbildningsnivå och god folkhälsa. Ett samhälle som präglas av tillit har lättare att ställa om för att hantera nya utmaningar. Det finns tydliga samband mellan tillit och kvaliteten på ett lands offentliga förvaltning, där kvalitet handlar dels om opartiskhet och rättssäkerhet, dels om effektivitet.

Långtidsutredningen visar att Sverige kommer att bli ett rikare land under de kommande femtio åren, men det betyder inte per automatik att det kommer att finnas tillräckliga resurser till den offentliga välfärden. Det ökade antalet äldre i befolkningen kommer att skapa en efterfrågeökning på välfärdstjänster samtidigt som antalet arbetade timmar per person kommer att sjunka till följd av en större andel äldre. Utredningen bedömer därför att antalet arbetade timmar måste öka om de offentliga välfärdssystemen i framtiden ska kunna upprätthållas och utvecklas, utan att stora offentliga underskott skapas. Äldre och utrikes födda har en nyckelroll för att öka antalet arbetade timmar i Sverige.

Att förlänga arbetslivet är den viktigaste åtgärden för att öka antalet arbetade timmar. Utredningen anser att en höjd medellivslängd bör leda till en uppräknings av

åldersgränserna i olika offentliga regelsystem. För att öka incitamenten för ett förlängt arbetsliv räcker det enligt utredningen inte med ekonomiska fördelar utan arbetet måste bli mer attraktivt i sig. Människor måste helt enkelt vilja stanna kvar längre på jobbet för att det är roligt och stimulerande. Politiken har relativt begränsade möjligheter att direkt påverka sådana faktorer. Huvudansvaret vilar i stället på arbetsmarknadens parter. En viktig roll för staten är dock att se till att utbildnings- och omställningsmöjligheter är tillgängliga även för äldre arbetstagare.

När det gäller utrikes föddas arbetsutbud konstaterar utredningen att sysselsättningsgraden för denna grupp idag ligger på cirka 64 procent, jämfört med omkring 80 procent för inrikes födda. För att öka utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden är utbildningsinsatser centrala. Idag krävs relativt goda färdigheter för att överhuvudtaget få ett arbete i Sverige. I analysen av arbetsmarknaden för utrikes födda har utredningen därför särskilt studerat den så kallade PIAAC-undersökningen från år 2011, där vuxnas grundfärdigheter i läsning, räkning och IT-kunskap mättes. Ett viktigt och positivt resultat från dessa analyser är det inte går att hitta några signifikanta skillnader mellan utrikes och inrikes föddas chanser att få ett arbete, om de har lika goda färdigheter. Däremot är svaga grundfärdigheter betydligt vanligare bland utrikes födda vuxna, oavsett utbildningsnivå, än vad som är fallet bland inrikes födda. Slutsatsen blir att det kommer att krävas relativt omfattande kompletterande utbildningsinsatser, även för många utrikes födda med hög formell utbildning, för att bli väl etablerade på den svenska arbetsmarknaden. Med rätt färdigheter är samtidigt chansen att få arbete god. Utredningen understryker samtidigt att en policybetoning på utbildning inte bör utesluta initiativ för att få fler enkla jobb att växa fram.

För att kunna möta framtida utmaningar från bland annat digitalisering och internationalisering behöver Sverige upprätthålla en hög färdighetsnivå i arbetskraften. Utredningen oroas därför av de sjunkande svenska resultaten i ungdomsundersökningen PISA. Utredningen uppmärksammar även att ungdomar inte i tillräcklig utsträckning tycks låta arbetsmarknadshänsyn prägla utbildningsvalen vilket leder till etablerings- och matchningsproblem. Enligt utredningen förefaller det därför motiverat att se över det i dag mycket decentraliserade systemet för dimensionering av olika utbildningar. Utredningen konstaterar också att ungdomars intresse att välja utbildningar inom välfärdsområdet är begränsat, vilket kan innebära problem då det väntas en stor brist på arbetskraft i dessa sektorer.

Utredningen betonar att i en värld där det sannolikt kommer att krävas ett längre arbetsliv med fler yrkesbyten, och där det finns en större spridning i befolkningens utbildningsbakgrund, kommer humankapitalet i befolkningen att aktivt behöva upprätthållas och utvecklas över tid. Det är därför viktigt att alla ges möjlighet till den fortbildning och omställning under arbetslivet som krävs för att de ska kunna anpassa sig till förändrade krav.

Sammanfattningsvis konstaterar dock långtidsutredningen att om vi lyckas värna den höga tilliten och utveckla mer generella regelverk för olika marknader och system, förbättras Sveriges chanser till ett ökat välstånd i framtiden. Om vi dessutom lyckas främja mer jobbgär och bättre färdigheter finns även goda förutsättningar att finansiera en offentlig välfärd av hög kvalitet.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 februari 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret välkomnar Långtidsutredningens analyser och policyslutsatser. Som beslutsunderlag har Långtidsutredningen en särställning genom att den tar ett helhetsgrepp om ekonomins utveckling på lång sikt. Scenarierna håller hög kvalitet och har en viktig roll som utgångspunkt för bland annat Stockholms stads egna framtidsutredningar och andra beräkningar på längre sikt.

Kontoret delar utredningens framtidsbild som är på samma gång ljus som mörk. Sveriges ekonomi, liksom Stockholms stads, står inför stora utmaningar i och med en ökande internationell konkurrens, digitalisering, en åldrande befolkning och klimatförändringar, samtidigt som befolkningen växer snabbt. En god anpassningsförmåga för att hantera nya förutsättningar är avgörande. Stadsledningskontoret delar utredningen syn på tillitens betydelse för välfärdsutvecklingen. Ett samhälle med hög tillit har lättare att ställa om för att hantera utmaningar. Det är positivt att Långtidsutredningen lyfter värnandet av tilliten och god offentlig förvaltning som en av politikens viktigaste uppgifter på såväl lokal som nationell nivå.

I arbetet med stadens sociala hållbarhetskommision har det uppmärksammats att såväl tilliten till myndigheter och institutioner (den vertikala tilliten) som tilliten till andra människor i samhället (den horisontella tilliten) skiljer sig åt mycket beroende på var i staden man bor och att tilliten tydligt samvarierar med socioekonomiska förutsättningar. För att stå väl rustade inför framtiden är insatser för att stärka tilliten i hela staden angelägna. En viktig uppgift är att säkra kvaliteten i stadens alla verksamheter så att de uppfattas som effektiva, opartiska och rättssäkra.

Stadsledningskontoret delar även Långtidsutredningens analys av hur viktigt det är att antalet arbetade timmar ökar för att upprätthålla och utveckla de offentliga välfärdssystemen i framtiden. En uppskjuten pensionsålder förutsätter enligt utredningen att normer ändras och att arbetet i sig görs mer attraktivt. Detta är en viktig utmaning för Stockholms stad som är en av Sveriges största arbetsgivare, särskilt som det väntas en stor brist på arbetskraft inom välfärdssektorerna i framtiden.

Förutom ett längre arbetsliv, måste också sysselsättningsnivån bland de invandrade svenskarna höjas betydligt för att de offentliga finanserna ska gå ihop. Stadsledningskontoret delar utredningens syn på att utbildning är nyckeln för att komma in på arbetsmarknaden. Det kommer att krävas omfattande kompletterande insatser inom vuxenutbildningen för att höja sysselsättningsnivån bland utrikes födda. Samtidigt behövs stora insatser för att minska ojämlikheten och resultatskillnaderna mellan skolor och elevgrupper i ungdomsskolan.

Sammanfattningsvis delar stadsledningskontoret utredningens framtidsbild och policyrekommendationer. Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen av Huvudbetänkandet Långtidsutredningen 2015 (SOU 2015:104) anses besvarad med vad som sägs i detta tjänsteutlåtande.